

Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-12-03

Ärende/Dok. id.
TN 2015-0378

Handläggare
Jens Plambeck
08-686 1651
jens.plambeck@sll.se

Trafiknämnden
2016-01-19, punkt 10

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Informationsärende om den Parlamentariska utredningen kring priser, taxesystem och biljett- och betalsystem

Ärendebeskrivning

Trafikförvaltningen bedriver en parlamentarisk utredning om framtiden för landstingets allmänna kollektivtrafik inom områdena priser, taxor och biljett- och betalsystem i enlighet med Stockholms läns landstings (SLL) budget 2015 samt trafiknämndens beslut. I ärendet lämnas information om det pågående arbetet.

Underlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande 3 december 2015 (TN 2015-0378)
Förvaltningschefens tjänsteutlåtande 12 mars 2015 (TN2015-0378-1)
Information från förvaltningschefen 2 juni 2015

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

På uppdrag av trafiknämnden i enlighet med SLL budget 2015 genomför trafikförvaltningen en parlamentarisk utredning kring priser, taxesystem och biljett- och betalsystem. Utredningen genomförs under 2015 och 2016 utifrån inriktningen att resenärerna ska uppleva att det är enklare att resa kollektivt så att fler ska välja att resa kollektivt. Det skall vara användarvänligt för att stödja ett ökat resande samt för att säkra och öka intäkterna. Utredningen bedrivs i bred politisk förankring genom en politisk parlamentarisk styrgrupp som löpande följer utredningen. Hittills har fem möten genomförts där analyser och preliminära slutsatser behandlats och diskuterats. Enligt trafiknämndens tidigare beslut skall trafikförvaltningen återkomma med förslag till delbeslut under utredningens gång till trafiknämnden och landstingsfullmäktige. Enligt den nuvarande planeringen omfattar ett första förslag till beslut vägval inom

Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-12-03Ärende/Dok. id.
TN 2015-0378Infosäk. klass
K1 (Öppen)

området taxesystem för SL-trafiken. Avsikten är att detta beslut skall kunna beredas i trafiknämnden i februari 2016. De initiala analyserna som är genomförda visar att det finns goda möjligheter att förenkla för kunderna jämfört med idag på ett sådant sätt att målen med utredningen uppnås.

Bakgrund

Uppdragets bakgrund är SLL budget 2015 samt trafiknämndens beslut i mars 2015 om utredningen (TN2015-0378).

Trafiknämnden beslutade den 12 mars 2015 att huvudinriktningar för utredningen är:

- Resenärerna ska uppleva att det är enkelt att resa kollektivt
- Fler ska välja att resa kollektivt
- En ekonomi i balans

Utredningen genomförs, i och med att den är parlamentarisk, med löpande bred politisk styrning och förankring. Styrningen och förankring sker i den parlamentariska styrgruppen med en representant från varje parti i trafiknämnden. Ordförande i styrgruppen är Leif Gripestam (M) och ledamöter utöver ordföranden är Elof Hansjons¹ (S), Sara Svanström (FP), Karl Henriksson (KD), Malin Karlsson (MP), Anna Sehlin (V) och Dan Kareliusson (SD). Ledamöterna representerar det politiska partiets ståndpunkt och viljeyttring. Politiska sekreterare är också löpande inbjudna till styrgruppsmöten som stöd till ledamöten.

Styrgruppens främsta uppgift är att styra och följa utredningen samt ansvara för att målen uppnås i bred förankring över partigränserna. Beslut fattas av trafiknämnden och i förekommande fall av landstingsfullmäktige. Under utredningens gång deltar ledamöterna i den parlamentariska styrgruppen i dialog om utredningens delresultat, analyser och slutsatser, ställer frågor och medverkar till att målet om bred politisk förankring för utredningens resultat kan uppnås.

---

¹ Nanna Wikholm ersattes i och med styrgruppens möte i oktober

Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-12-03Ärende/Dok. id.
TN 2015-0378Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Delområden i utredningen är:

1. *Biljett- och betalssystem*: Utveckling av tekniska lösningar för att kunden ska uppleva en ökad enkelhet i att köpa och använda sin biljett
2. *Prissättning*: Prisutveckling över tid för att bidra till en budget i balans
3. *Biljettsortiment och taxsystem*: Alternativa taxemodeller för dels enkelhet och dels ekonomisk effektivitet samt förbättringar i befintligt biljettsortiment

Utredningen genomförs med en hög grad av kundanalys och omvärldsanalys.

Sedan tidigare har trafikförvaltningen genomfört andra utredningar, studier och projekt som har koppling till den parlamentariska utredningen och det pågår även sådana parallellt med utredningen. Detta skapar bra grundförutsättningar för den parlamentariska utredningen. Några av dessa genomförda arbeten som har beroenden med utredningen är:

- Tidigare beslutade strategier (2013-2014) (TN2-2013-00543, TN 2014-0564 samt TN 2014-0213)
- Taxeutredning SL och WÅAB (2013) (SL-2013-00623)
- Tidigare ärenden kring SL Access och taxsystem (2011-2015)
- Informationsanalys resandeprocessen (2014) (TN 2014 – 0271)
- Förstudie gällande inriktning för köp och validering av biljett (2015) (SL 2014-0256)
- Utvecklingsplan Kundservice (omfattar försäljning, kundservice och trafikinformation - 2015) (SL-S-515822)
- Löpande kundundersökningar
- Löpande omvärldsanalyser och benchmarking t.ex. Ruter (Oslo) samt TfL (Transport for London) (2014 och 2015)

Genomförande av trafiknämndens tidigare beslutade studier, exempelvis *Köp och validering av biljett* och införande av maskinell validering av mobila biljetter för ökad intäktssäkring sker parallellt med den parlamentariska utredningen. Exempel på andra genomföranden som sker parallellt med utredningen är att skapa internetuppkoppling för SL-Accessutrustning i bussar för ökad intäktssäkring och förbättrad biljetthantering.

Överväganden

Uppdraget består av att arbeta fram beslutsunderlag för förbättringsåtgärder inom ovan nämnda huvudområden. Beslutsunderlagen består av sammanställda analyser av bland annat kundåsikter, ekonomiska beräkningar och omvärldsanalys samt aktuella förutsättningar för implementering av olika alternativ i landstingets kollektivtrafik.

Utredningen genomförs enligt en fastställd process i syfte att alla utredningsområden ska utredas generiskt för att på så sätt få jämförbara resultat. Nuläge, kundåsikter och omvärldsanalys utgör basen som stäms av mot inriktningen för utredningen med enkelhet, att fler skall välja kollektivtrafiken och att ekonomin skall vara i balans. Problembild utifrån analys och möjliga handlingsalternativ analyseras och utvärderas för att kunna rekommendera beslut om åtgärder.

Utredningen bedrivs i en hög utredningstakt med kontinuerliga avstämningar, utredningar, hypotesframtagande, kundanalys, omvärldsanalys etc. Delresultat av analyser presenteras löpande för den parlamentariska styrgruppen där utredningens delresultat diskuteras och stäms av samt prioriteras.

Status i utredningen

Trafikförvaltningen har under utredningens genomförande definierat förslag till omfattning av vad utredningen skall innehålla utifrån trafiknämndens beslut, trafikförvaltningens rekommendationer samt specifika önskemål och förväntningar från respektive parti i styrgruppen. Den parlamentariska styrgruppen godkände dessa förslag vid styrgruppsmötet i september 2015.

Löpande presenteras utredningsresultat kombinerat med initiala hypoteser utifrån vilka alternativa scenarion presenteras som delresultat för den parlamentariska styrgruppen. Den politiska styrgruppen sammanträder i anslutning till ordinarie trafiknämndsmöten. Hitintills har fem styrgruppsmöten genomförts där utredningens delresultat och analyser löpande presenteras och diskuteras.

I tidigare nämnt område "*Biljett- och betalsystem*" utreds följande, förutom ovan nämnt beslut om studien *Köp och validering av biljett*;

- Utveckling av app för försäljning- och trafikinformation
- Prenumerationstjänst periodbiljett

Inom tidigare nämnt område "*Prissättning*" utreds följande;

- Metod för prisjustering
- Prisnivå, fördelning, mellan enkelbiljett och periodbiljett
- Samma pris/annan rabattstruktur för enkelbiljetter (Reskassa och zonbiljett)
- Långsiktig prisutveckling för budget i balans
- Jämn prissättning av zoner
- Intuitiv prissättning i olika försäljningskanaler

I område *"Biljettsortiment och taxesystem"* utreds följande;

- Enhetstaxa
- Check-in/check-out
- Tidsdifferentierad taxa
- Harmonisering SL och WÅAB taxa (inkluderar prissättning)
- Öppet system utan spärrlinjer
- Flexibel zonindelning (Västtrafiks modell)
- Pristak

I delområde *"Förbättrat biljettsortiment"* utreds följande;

- Förenkla Reskassa (kupong till zon, "mängdrabatt enkelbiljetter", andra alternativ)
- Enhetlig kategorisering och benämning i alla kanaler
- Utvärdering priskategorier (prissättning och utvärdering av namn)
- Enkelhet för tillfälliga besökare
  - Valbart med 1-7 dagarsbiljetter
  - Förbättrad försäljning i Stockholms hamnar
- Mervärden för SL Access-kort & samverkan med andra trafikföretag
- Förenkla/reducera biljettsortiment
  - Benämning av enkelbiljett AB, AC, BC till "enkelbiljett två zoner", etc.
  - Samarbetsbiljetter för närliggande områden (Gnesta, Bålsta, Norrtälje och UL)
  - Sommarbiljetten
  - Sommarlovsbiljetten
  - Förenkla terminsbiljetter (startdatum etc.)
  - Översyn gruppbiljetter/gruppkort

Exempel på pågående analysarbete som behandlats i den parlamentariska styrgruppen i en övergripande beskrivning;

- Generell uppbyggnad av taxesystem, ingående delar och alternativa val inom området taxesystem
- Nuläge taxesystem SL och WÅAB
- Omvärldsanalys taxesystem
- Nuläge prissättning och rabatter SL och WÅAB
- Omvärldsanalys prissättning, nivåer och rabatter
- Analys av dagens taxesystem, dess funktion och efterlevnad, ekonomiska analyser samt vart det finns potential att förbättra systemet enligt mål med utredningen
- Beskrivning av och analyser av enhetstaxa

- Nulägesbeskrivning om pågående utveckling av mobil app för försäljning och trafikinformation

De initiala analyserna som är genomförda och har beretts i den parlamentariska styrgruppen visar att det finns goda möjligheter att förenkla för kunderna jämfört med idag på ett sådant sätt att målen med utredningen uppnås men innebär förändring och därmed politiska beslut.

Sortimentsfrågor gällande Norrtälje, Gnesta, Bålsta och UL inkluderas i den parlamentariska utredningen, dock avgränsas nationell interoperabilitet och Mälalab. Dessa frågor behandlas i separata uppdrag hos trafikförvaltningen, Samtrafiken och Mälalab. Genomförda kundundersökningar visar även att dessa frågor inte är högst prioriterade för att uppnå utredningens mål. Utredningen syftar till att det ska vara enkelt att göra rätt vilket ökar attraktiviteten samt intäkterna genom att minska både svinn samt fuskåkande. Frågor gällande själva biljettkontrollen och nivå för tilläggsavgift avgränsas i utredningen och behandlas istället i den ordinarie verksamheten.

Utredningens tidplan

Uppdraget planeras att fortgå till slutet av 2016. I enlighet med trafiknämndens beslut om utredningen är avsikten att trafikförvaltningen föreslår delbeslut under utredningens gång.

Under utredningens genomförande har behov identifierats av att justera ordningen för genomförande av de olika delområdena. Initialt var planeringen att utreda taxsystem under 2016. Det har dock visat sig mer avgörande att först bereda beslut om den del av taxsystem som behandlar SLs zonsystem då detta påverkar helheten av utredningens alla ingående delar. Utgångspunkten för analyserna är prisjustering för intäktsneutralitet, därefter justering prisnivåer för långsiktig budget i balans och efter det, biljettsortiment och tjänster som exempelvis utveckling Reskassa och andra tjänster som bl.a. förenklar biljettköp. Om delområden i utredningen skall arbeta utifrån en osäkerhet i val av taxsystem vad gäller specifikt zonstrukturen behöver alla delar utredas ifrån alla varianter av taxsystem vilket riskerar att mer än fördubbla resursbehovet inom utredningen vilket inte är effektivt. Utredningen visar också att det finns potential till att förenkla resandet i och med beslut om taxsystem, vilket gör att området prioriteras tidigare i tidplanen. Enkelhet är ett prioriterat mål för uppdraget.

Trafikförvaltningen har som ambition att vid framtida parlamentariska styrgruppsmöte bereda analyser och slutsatser avseende taxsystem vad gäller zoner för SL. Under förutsättning att den parlamentariska styrgruppen tillstyrker analyser och slutsatser avser trafikförvaltningen att inge förslag om

Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-12-03Ärende/Dok. id.
TN 2015-0378Infosäk. klass
K1 (Öppen)

beslut till trafiknämnden, snarast möjligt, för efterföljande beslutsberedning i landstingsfullmäktige.

Förslag om beslut till trafiknämnden vad gäller taxesystem vad gäller zoner avses bl.a. att innehålla resultat av fördjupande utredningar av alternativa vägval;

- Justering av dagens zonsystem
  - Zonindelade periodbiljetter
  - Flexibla zoner
  - Teknisk lösning för att enklare kunna ställa om antal kuponger
  - Förbättrade benämningar, t.ex. ändra benämning kupong till zon
  - Förbättrad resenärsinformation angående zonsystemet
- Check-in/check-out
  - Förutsättningar för införande i SL trafiken
  - Teknisk lösning
  - Omvärldsanalys
  - Fördjupad analys av Västtrafiks avveckling av check-out
- Införande enhetstaxa
  - Kundundersökning gällande enhetstaxa
  - Resenärernas inställning till enhetstaxa jämfört nuvarande zonsystem samt prisacceptans för olika prisnivåer av enhetstaxa
  - Kostnads- och intäktpåverkan av enhetstaxa
  - Omvärldsanalys

Övriga delmängder och områden inom utredningen, exempelvis; priser, rabattstrukturer och prissättningsmekanismer som tidsdifferentiering, biljettsortiment, SL-WÅAB harmonisering etc. hanteras via separata kommande delbeslut under utredningen.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Utredningen har och kommer att beskriva ekonomiska konsekvenser av olika utredningsalternativ samt vilka konsekvenser förslag om genomförandebeslut i enlighet med utredningen innebär.

Sociala konsekvenser

Utredningen genomför och kommer att belysa sociala konsekvenser genom bl.a. kundanalyser som information till och synpunkter från grupper med särskilda behov.

Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-12-03

Ärende/Dok. id.
TN 2015-0378

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Konsekvenser för miljön

Utredningen kommer vid behov och bedömd påverkan belysa miljömässiga konsekvenser.

Riskbedömning

Riskbedömningar genomförs kontinuerligt inom respektive delutredning. Vidare kommer en samlad riskbedömning att genomföras och redovisas för varje förslag till genomförande.

Ragna Forslund
Tf. Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling